

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 421/2020-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. septembra 2020 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], a [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpených advokátskou kanceláriou VALACHOVIČ & PARTNERS s. r. o., Mostová 2, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Marek Valachovič, PhD., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obo 3/2019 z 30. apríla 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKČIA] a [REDAKČIA] o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. augusta 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Obo 3/2019 z 30. apríla 2020 (ďalej aj „rozsudok najvyššieho súdu“ alebo „napadnuté rozhodnutie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa návrhom podaným na Krajskom súde v Bratislave (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „krajský súd“) 24. júna 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Cbi 27/2010 domáhali vylúčenia nehnuteľností z konkurznej podstaty úpadcu Vodohospodárske stavby Nitra, a. s. (ďalej len „úpadca“), nachádzajúcich sa v k. ú. [REDAKOVANÉ]. Ide o nehnuteľnosti, ktoré sťažovatelia nadobudli spolu s ostatnými spoluvlastníkmi od úpadcu kúpnu zmluvou z 12. októbra 2000 (ďalej len „kúpna zmluva“). Úpadca nadobudol predmetné nehnuteľnosti v roku 1992 od Fondu národného majetku Slovenskej republiky (ďalej len „fond“) na základe zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o veľkej privatizácii“), pričom fond udelil úpadcovi súhlas s predajom týchto nehnuteľností. Sťažovatelia riadne uhradili dohodnutú kúpnu cenu stanovenú znalcami podľa podmienok kúpnej zmluvy. Okresný úrad Nitra, odbor katastra nehnuteľností následne zapísal vlastnícke právo k uvedeným nehnuteľnostiam v prospech sťažovateľov. Po predaji všetkých nehnuteľností (21. februára 2001), ktoré boli predmetom súhlasu udeleného fondom, bola podpísaná dohoda o vzájomnom započítaní pohľadávok medzi

fondom, spoločnosťou KOVOSPOL NITRA, spol. s r. o., a úpadcom (ďalej len „dohoda o započítaní“), ktorá upravovala úhradu výťažku z predaja všetkých nehnuteľností uvedených vo výške 4,8 mil. Sk na účet fondu podľa príslušných ustanovení zákona o veľkej privatizácii. Dňa 23. júla 2001 bol na majetok úpadcu vyhlásený konkurz.

3. Sťažovatelia sa až z listu krajského súdu z 5. mája 2010 (t. j. takmer 10 rokov po vyhlásení konkurzu) dozvedeli, že Mgr. Peter Zvara, správca konkurznej podstaty úpadcu (ďalej len „žalovaný“), zaradil ich nehnuteľnosti do konkurznej podstaty úpadcu z dôvodu, že úpadca údajne nespĺnil zákonnú povinnosť podľa § 19a ods. 3 zákona o veľkej privatizácii, pretože podľa žalovaného žiadna kúpna cena fondu uhradená nebola.

4. V právnej veci sťažovateľov súd prvej inštancie dosiaľ rozhodol celkovo trikrát. Prvý žalobe vyhovujúci rozsudok sp. zn. 8 Cbi 27/2010 z 12. júla 2012 bol uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 43/2013 z 27. augusta 2015 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu 1“) zrušený. Druhý rozsudok súdu prvej inštancie sp. zn. 8 Cbi 27/2010 z 8. marca 2016 (ďalej len „rozsudok krajského súdu 2“), ktorým krajský súd žalobu zamietol, bol zrušený uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 20/2016 z 30. novembra 2017 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu 2“) z dôvodu nedostatočného odôvodnenia otázky dobrej viery sťažovateľov pri nadobúdaní predmetných nehnuteľností. Následne bol vydaný rozsudok krajského súdu sp. zn. 8 Cbi 27/2010 zo 7. novembra 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu 3“), ktorý bol potvrdený ústavnou sťažnosťou napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu. Už len z tohto stručného opisu je zrejmé, že extrémne utrpel ústavný princíp právnej istoty sťažovateľov, ktorí mali v spore už raz vydané rozhodnutie súdu, ktorým bolo ich žalobe vyhovené.

5. Podstatnou otázkou, ktorou sa zaoberali súd prvej inštancie a odvolací súd v napadnutom rozhodnutí, bola otázka dobromyseľnosti sťažovateľov ako kupujúcich. Podľa názoru odvolacieho súdu sa súd prvej inštancie dostatočne vysporiadal s právnym názorom vysloveným v náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015, ako aj s okolnosťami týkajúcimi sa dobrej viery sťažovateľov. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti uviedol, „že *dobrá vieru je vždy potrebné hodnotiť objektívne a nielen zo subjektívneho hľadiska,*

osobného presvedčenia samotného účastníka. Pri hodnotení dobrej viery je vždy nevyhnutné brať do úvahy, či držiteľ nemal resp. nemohol mať pri normálnej opatrnosti, ktorú je možné od každého požadovať vzhľadom na okolnosti prípadu, dôvodné pochybnosti, že mu vec patrí.“.

6. Na právnych záveroch najvyššieho súdu je zarážajúce podľa sťažovateľov jednak to, že sa odvoláva na ich údajnú vedomosť o priebehu speňažovania majetku úpadcu v rámci exekúcie, čo je v úplnom rozpore so zásadou mlčanlivosti exekútora podľa Exekučného poriadku platného a účinného v rozhodnom čase. Na druhej strane tiež to, že aj napriek zaplateniu kúpnej ceny na účet súdnej exekútky odmietli súdy bez bližšieho ozrejmenia vykonať jej výsluch, odôvodňujúc to tým, že ho nepovažovali za potrebný. V prípade súdnej exekútky išlo o kľúčovú osobu (svedka) v celej prejednávanej veci, ktorá mohla osobne objasniť pozadie prípadu a odôvodniť, z akého dôvodu sa postupovalo priamym predajom nehnuteľností, a nie dražbou, ako aj to, či sťažovatelia mali vedomosť o potrebe dražby.

7. Sťažovatelia považujú za nepreskúmateľnú aj tú časť rozsudku krajského súdu 3 (s ktorou sa stotožnil aj najvyšší súd), v ktorej sa vysporiadal s judikatúrou týkajúcou sa možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva na základe neplatnej zmluvy, keď uviedol, že *„väčšinová judikatúra sa prikláňa k názoru (riešené však vždy len k nadobudnutiu vlastníctva od nevlastníka), že len princíp dobrej viery nemôže byť predpokladom nadobudnutia vlastníctva k nehnuteľnosti.“*. V tomto smere však krajský súd žiadne rozhodnutie súdu, ktoré by sa mohlo zahrnúť pod pojem *„väčšinová judikatúra“*, neuviedol. Neobstojí teda záver z rozsudku najvyššieho súdu, že súd prvej inštancie sa dostatočne vysporiadal s právnym názorom vyplývajúcim z nálezů ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015, ako aj s okolnosťami dobrej viery sťažovateľov. Konajúce súdy nereflektovali na týmto nálezom vyslovený záver, že *„nedbalý vlastník má niest' vyššie riziko ako dobromyseľný nadobúdateľ“*, ale ani na odvolacím súdom už skôr vyslovený právny názor, že pri interpretácii § 19a zákona o veľkej privatizácii by nemalo byť na ťarchu sťažovateľov ako tretích osôb prípadné pochybenie fondu.

8. Sťažovatelia sú toho názoru, že strohé a nedostatočné odôvodnenie nevykonania navrhovaných dôkazov v kľúčovej otázke sporu (dobrej viery sťažovateľov a možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam na základe neplatnej zmluvy) nie je postačujúce, teda nespĺňa kritériá kladené judikatúrou najvyššieho súdu a ústavného súdu na riadne odôvodnenie rozhodnutia v zmysle § 220 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). V iných veciach pritom konajúce súdy rozhodli o vylúčení nehnuteľností z konkurznej podstaty úpadcu a rozhodli v prospech dobrej viery nadobúdateľa predmetného majetku pri aplikácii § 19a zákona o veľkej privatizácii.

9. Pokiaľ ide o otázku oprávnenej držby, podľa sťažovateľov v každom prípade nemožno úplne jednoznačne určiť, či je držba oprávnená alebo neoprávnená. Tieto pochybnosti rieši ustanovenie o vyvrátiteľnej právnej domnienke, že v pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená. S uvedeným ustanovením sa súd prvej inštancie aj napriek zásade *iura novit curia* žiadnym spôsobom nevysporiadal napriek tomu, že najvyšší súd v zrušujúcom uznesení najvyššieho súdu 2 uložil krajskému súdu povinnosť vysporiadať sa s otázkou dobrej viery sťažovateľov. To sa však nestalo. Súd prvej inštancie a odvolací súd, ktorý jeho postup aproboval, prelomili zákonnú domnienku dobromyseľnosti sťažovateľov v podstate dvomi skutočnosťami:

a) poukázaním kúpnej ceny za nadobudnuté nehnuteľnosti na účet súdnej exekútorke a

b) skutočnosťou, že žalobca v 1. rade (teda osoba odlišná od sťažovateľov) bol zamestnancom závodu Vodohospodárske stavby Šaľa, a. s., a poznal predsedu predstavenstva úpadcu; a teda podľa názoru súdu mal možnosť oboznámiť sa s podstatnými informáciami, ktoré následne mali byť podstatné pre posúdenie nedobromyseľnosti sťažovateľov.

Konajúce súdy tak podľa názoru sťažovateľov svoje rozhodnutia založili na zjavne arbitrárnych záveroch, že sťažovatelia mali byť informovaní o interných záležitostiach úpadcu len na základe toho, že žalobca v 1. rade kedysi pracoval v spoločnosti, z pozície ktorej zbežne poznal predsedu predstavenstva inej spoločnosti. Uvedené názory nemajú žiadnu oporu v objektívnych dôkazoch, ide len o dohady a domnienky bez akéhokoľvek

racionálneho základu, ktoré vybočujú z rámca zákonom povolenej úvahy pri hodnotení dôkazov.

10. Podľa názoru sťažovateľov ide o arbitrárnu aplikáciu práva, keď krajský súd aj najvyšší súd interpretovali právnu normu „*v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti, kedy absolútne nebrali do úvahy prezumovanú dobromyseľnosť Žalobcov, ktorú potvrdzuje jednak ich dlhoročné zveľaďovanie a investovanie do majetku a taktiež fakt, že ich vlastnícke právo nepopieral tak FNM, ako ani Úpadca.*“.

11. Rozsudok krajského súdu 3 a napadnuté rozhodnutie vykazujú právne neudržateľnú, jednoznačnú tendenciu rozhodovať v prospech žalovaného, ktorá nemá oporu v ustálenej judikatúre najvyšších súdnych autorít, čo sa týka výkladu prejavu vôle v súkromnoprávných vzťahoch a preferencie výkladu v prospech platnosti než neplatnosti právneho úkonu.

12. Odvolací súd teda rozhodol na základe stavu, ktorý existoval v čase vyhlásenia rozsudku krajského súdu 3 bez nariadenia pojednávania, keďže neopakoval ani nedoplnil dokazovanie. Od vydania rozsudku krajského súdu 2 však vyšli najavo nové skutočnosti a dôkazy, ktoré navrhovali vykonať sťažovatelia, resp. ktoré vyplynuli z rozhodovacej činnosti súdov v obdobných veciach (napr. rozsudky najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obdo V 19/2017 a sp. zn. 2 Obdo V 1/2015). Vznikla teda nová procesná realita, ktorá mala byť zohľadnená.

13. V danom prípade sa podľa názoru sťažovateľov najvyšší súd odchýlil od svojej vlastnej ustálenej rozhodovacej praxe v dvoch právnych otázkach (rovinách) a v ďalších otázkach zasa nerešpektoval výkladové pravidlá, ktoré formuloval vo svojej judikatúre dlhé roky ústavný súd. Tým došlo tiež k porušeniu princípu právnej istoty a označených práv sťažovateľov.

14. Sťažovatelia zdôraznili, že kľúčovou právnou otázkou v konaní bolo posúdenie platnosti právneho úkonu, ktorým došlo k scudzeniu majetku (kúpnej zmluvy), ktorý bol

pôvodne predmetom privatizačnej zmluvy podľa § 14 zákona o veľkej privatizácii, vzhľadom na znenie § 39 Občianskeho zákonníka a § 19a zákona o veľkej privatizácii (účinného do 31. decembra 2000), ak so súhlasom nadobúdateľa privatizovaného majetku (úpadcu) a fondu (v dohode o započítaní) boli finančné prostriedky získané z predaja privatizovaného majetku uhradené priamo na účet súdnej exekútorky, ktorá v čase uzavretia scudzovacieho právneho úkonu vykonávala exekúciu na majetok úpadcu.

15. Ďalšou otázkou bolo posúdenie platnosti ďalšieho právneho úkonu (*in concreto* dohody o započítaní), ktorým došlo k započítaniu pohľadávok medzi fondom a nadobúdateľom privatizovaného majetku (úpadcom) a treťou osobou (KOVOSPOL NITRA, spol. s r. o.), a tým k použitiu získaných prostriedkov na úhradu záväzkov úpadcu voči fondu. Tieto právne otázky predstavujúce rozhodujúce otázky v právnom posúdení celého sporu riešili oba sudy v danej veci ako otázky predbežné a vysporiadali sa s nimi v odôvodnení svojich rozhodnutí. Konkrétne najvyšší súd uviedol, že vyplatenie kúpnej ceny súdnej exekútorke bolo sťažovateľmi uskutočnené v rozpore so zákonom. Tým odvolací súd reagoval na predtým už skôr vyslovené právne závery opierajúce sa o uznesenie najvyššieho súdu 1 a uznesenie najvyššieho súdu 2, v ktorých vyslovil právny záver o neplatnosti kúpnej zmluvy, ako aj dohody o započítaní. V rámci preukázania odlišnej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu na prvé dve právne otázky sťažovateľa poukázali na rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol vyjadrený odlišný právny názor na platnosť dohody o započítaní a scudzovací právny úkon, ktorým tretie osoby nadobudli od úpadcu inú časť sprivatizovaného majetku približne v období okolo roku 2000, keď bola uzavretá kúpna zmluva. Išlo o rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo 44/2013, sp. zn. 5 Obo 108/2011, sp. zn. 2 Obdo V 1/2014, sp. zn. 2 Obdo V 19/2017 a sp. zn. 3 Obo 3/2016.

16. Konajúce sudy tak vôbec nereflektovali výkladové pravidlá v § 35 Občianskeho zákonníka v spojení s § 41 Občianskeho zákonníka. Pri ústavne konformnom výklade právnych noriem a ich správnej aplikácii tak mali konajúce sudy maximálne konštatovať čiastočnú neplatnosť kúpnej zmluvy, pretože samotné platobné miesto, dojednanie o platobnom mieste v kúpnej zmluve, resp. spôsob vyplatenia kúpnej ceny, ktorá mala byť

vyplatená úpadcovi a následne použitá na úhradu jeho záväzkov voči fondu, nie sú obligatónnymi náležitosťami kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľností. Podľa názoru sťažovateľov je nemysliteľné a v rozpore s princípom právnej istoty, aby na tie isté právne otázky podávali súdy v obdobných veciach, kde figuruje rovnaký správca konkurznej podstaty úpadcu (žalovaný), právoplatne odlišné právne názory na posúdenie identických právnych úkonov.

17. Napokon sťažovatelia skonštatovali, že názor konajúcich súdov o neplatnosti dohody o započítaní spôsobuje neprimerané následky v právnom postavení strán a je proti nim extrémne nespravodlivý a tvrdý. Súdy formalisticky posudzovali právny úkon, ktorým sa všetky strany riadili, a to bez akéhokoľvek posúdenia širšieho kontextu s ohľadom na elementárne princípy spravodlivosti a zistený skutkový stav.

18. V súvislosti s posúdením neplatnosti kúpnej zmluvy, ale aj posúdením otázky dobrej viery sťažovateľov bola relevantná aj otázka posúdenia zákonnosti postupu pri prevode nehnuteľného majetku úpadcu tzv. priamym predajom v rámci prebiehajúceho exekučného konania so súhlasom fondu. Krajský súd, ako aj najvyšší súd zaujali v tejto veci právny názor, že vzhľadom na znenie § 47 ods. 1 písm. b) a § 136 Exekučného poriadku účinného v rozhodnom období nie je možné speňažiť nehnuteľný majetok úpadcu iným spôsobom ako dražbou. Aj v prípade tejto otázky sa najvyšší súd odklonil od svojej vlastnej ustálenej rozhodovacej praxe, čím tiež porušil princíp právnej istoty. Tento odklon však nijako nevysvetlil. Priamy predaj nehnuteľností počas prebiehajúcej exekúcie vedenej súdnou exekútkou JUDr. Šupovou proti úpadcovi na základe kúpnej zmluvy bol podľa sťažovateľov v súlade s Exekučným poriadkom rovnako, ako aj vyplatenie kúpnej ceny na účet súdnej exekútky.

19. Na základe uvedeného sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd rozhodol nálezom takto:

„I. Základné právo Sťažovateľov na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 20 ods. 1, a čl. 152 ods. 4 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k tomuto Dohovoru boli postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Obo/3/2019 z 30. 4. 2020 porušené.

II. Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Obo/3/2019 z 30. 4. 2020 sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie.

III. Najvyšší súd SR je povinný uhradiť Sťažovateľom náhradu trov konania spočívajúcich v trovách právneho zastúpenia vo výške 476,74 EUR vrátane DPH (za 2 x 2 úkony právnej služby v polovičnej hodnote [prevzatie a príprava zastúpenia + podanie Sťažnosti za každého sťažovateľa] t.j. po 88,50 EUR + 2 x 2 režijný paušál vo výške 10,60 EUR + 20% DPH) podľa § 1 ods. 3, ust. § 11 ods. 3, 13 ods. 2, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v platnom znení na účet jej právneho zástupcu, VALACHOVIČ & PARTNERS, s.r.o., so sídlom Mostová 2, 811 02 Bratislava v lehote 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

20. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

21. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

22. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

23. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

24. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

25. Sťažovatelia prostredníctvom ústavnej sťažnosti napadli rozsudok najvyššieho súdu, ktorým na základe odvolania všetkých štyroch žalobcov (sťažovatelia vystupujú v konaní ako žalobcovia v 3. a 4. rade) najvyšší súd potvrdil rozsudok krajského súdu 3 o zamietnutí žaloby. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietali nevykonanie navrhovaných dôkazov, nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, ktoré považujú za nesprávne a arbitrárne, porušenie princípu právnej istoty, ako aj odchýlenie sa najvyššieho súdu od jeho vlastnej judikatúry a všeobecne uznávaných výkladových pravidiel.

26. Ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľov poukazuje na princíp subsidiarity, ktorý ústavnému súdu neumožňuje, aby nahrádzal rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je založená zákonom alebo na základe zákona. Ústavný súd môže uplatniť svoju právomoc až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon

o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ pred tým, ako požiada o ústavnú ochranu ústavný súd, musí vyčerpať všetky (iné) dostupné a účinné prostriedky ochrany svojich práv. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol (môže) domôcť ochrany svojich práv v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a v danom prípade Civilným sporovým poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (I. ÚS 161/02, I. ÚS 79/07).

27. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity týkajúci sa právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04). Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí (čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 CSP). Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody prostredníctvom ústavnej sťažnosti adresovanej ústavnému súdu (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

28. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti štandardne vychádza z názoru, že na skúmanie prípustnosti návrhu na začatie súdneho konania, jeho opodstatnenosti, dodržania zákonných lehôt, oprávnenosti navrhovateľa takýto návrh podať, právomoci o ňom konať a rozhodnúť či splnenia iných zákonom ustanovených náležitostí je zásadne

príslušný orgán, ktorý rozhoduje o merite návrhu. Inými slovami, právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc skúmať to, či návrh zodpovedá tým podmienkam, ktoré pre konanie o ňom ustanovuje príslušný procesný kódex. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (I. ÚS 74/02, I. ÚS 115/02, I. ÚS 46/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že uvedené obdobne platí, aj pokiaľ ide o skúmanie prípustnosti návrhu na začatie dovolacieho konania, jeho opodstatnenosti a pod. Následkom toho sa ústavný súd pri posudzovaní otázky o prípustnosti dovolania v zásade obmedzuje, avšak pri predbežnom prerokovaní ústavných sťažností je vždy povinný preskúmať svoju vlastnú právomoc z toho hľadiska, či tejto právomoci nepredchádza právomoc iného súdu, ktorý by bol oprávnený sťažovateľovi poskytnúť ochranu pred namietaným porušením ním označovaných základných práv a slobôd.

29. Z obsahu ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovatelia považujú právne posúdenie nimi uplatneného nároku najvyšším súdom za nesprávne. Ďalej sú presvedčení, že odôvodnenie napadnutého rozsudku je nedostačujúce z hľadiska ich základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, ako aj v rozpore s judikatúrou najvyššieho súdu, na ktorú podrobne poukazujú.

30. Ústavný súd v danej súvislosti konštatuje, že sťažovateľmi predstretá argumentácia korešponduje s dovolacím dôvodom zakotveným v § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Súčasne námietky sťažovateľov korešpondujú aj s dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

31. V § 420 CSP sú taxatívne vypočítané procesné vady konania takého stupňa závažnosti, pre ktorý je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (rozsudku aj uzneseniu) odvolacieho súdu; pokiaľ sa v konaní vyskytne niektorá z týchto procesných väd, je dovolanie prípustné aj proti rozhodnutiu, proti ktorému inak tento opravný prostriedok nie je prípustný. Prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je tak založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie skončilo, bez ohľadu na to, či sa o podstate odvolania rozhodovalo alebo konanie o odvolaní bolo odvolacím súdom odmietnuté. Právna úprava tak presunula ťažisko tvrdenia a preukazovania väd zmätočnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na dovolateľa, ktorý limity posúdenia prípustnosti dovolania určuje obsahom podaného dovolania.

32. Ústavný súd pripomína, že sťažovatelia vo svojej ústavnej sťažnosti neuviedli, či dovolanie prostredníctvom právneho zástupcu podali, a v prípade, že ho nepodali, z akého dôvodu k tomu nedošlo. Ústavný súd v súčinnosti s krajským súdom zistil, že proti rozsudku najvyššieho súdu podali 18. augusta 2020 dovolanie žalobcovia v 1. a 2. rade, ktorí sa podanou žalobou rovnako ako sťažovatelia domáhali vylúčenia dotknutých nehnuteľností z konkurznej podstaty úpadcu z dôvodu, že tieto nadobudli od úpadcu na základe kúpnej zmluvy spoločne so sťažovateľmi.

33. Ústavný súd konštatuje, že okolnosti uvedené v bodoch 30 a 31 tohto odôvodnenia (čomu zodpovedá aj podanie dovolania, i keď osobami odlišnými od sťažovateľov, avšak v situácii popísanej v predchádzajúcom bode) navodzujú situáciu, keď princíp subsidiarity vylučuje primárne rozhodovanie ústavného súdu o podanej ústavnej sťažnosti. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 132 ods. 2, § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde, teda odmietnutie ústavnej sťažnosti pre nevyčerpanie právnych prostriedkov na ochranu dotknutých práv samotnými sťažovateľmi.

34. Pokiaľ ide o eventuálne námietky sťažovateľov smerujúce proti porušeniu základných práv, ktoré by nebolo možné uplatniť v dovolacom konaní, tie bolo potrebné zo strany sťažovateľov uplatniť ústavnou sťažnosťou až po podaní dovolania z ich strany

(body 29 a 30 tohto odôvodnenia) a po rozhodnutí dovolacieho súdu o dovolaní pri použití vo vzťahu k takým eventuálnym námietkam § 124 zákona o ústavnom súde v jeho poslednej vete.

35. Ústavný súd uzatvára, že prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie by došlo k vzniku ústavne neakceptovateľného stavu odporujúceho čl. 127 ods. 1 ústavy „*in fine*“ a v ňom zakotvenému princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu.

36. Vzhľadom na prezentované závery ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu